

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาและวิจัยนี้มุ่งเน้นในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหารโดยองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหารโดยองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามกลุ่มกฎหมายที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดของงานวิจัย และศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน และทดสอบการยอมรับหลักการตามข้อบัญญัติดังกล่าวจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องใช้กฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอจากประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือกรรมการผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน นักวิชาการด้านกฎหมายมหาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีอำนาจในการใช้กฎหมายและทดสอบการยอมรับกฎหมายต้นแบบเพื่อพัฒนารูปแบบผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยจากกลุ่มคนผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายต้นแบบเพื่อพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้กำหนดวิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) ที่จะนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดทำ Co-design เพื่อวางแนวทางในการจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีรายละเอียดแต่ละวิธีดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยเอกสารที่เป็นเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิโดยข้อมูลที่รวบรวมนี้ได้จากการค้นคว้าเอกสาร เกี่ยวกับกฎหมายและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งการวิจัยนี้ได้กำหนดประเภทเอกสารและประเด็นที่ต้องการใช้ในการ

วิเคราะห์ คือ รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ตลอดจนกฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็น ทฤษฎี หลักการ รายงานวิจัย ตำรา บทความของประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ได้กำหนดหัวข้อของข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องรวบรวมประกอบด้วย

1.1.1 ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทฤษฎีและหลักการที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ในการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ

1. ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทฤษฎี

- ทฤษฎีว่าด้วยรัฐ
- ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจรัฐ
- ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

หลักการ

- หลักประชาธิปไตย
- หลักการแบ่งแยกอำนาจ
- หลักนิติรัฐ (Legal State)
- หลักนิติธรรม (The Rule of Law)
- หลักการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- หลักความเป็นอิสระ

2. วิเคราะห์สภาพการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบของผู้ตรวจการแผ่นดิน

3. วิเคราะห์ผู้ตรวจการแผ่นดินตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

4. วิเคราะห์กฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย

1.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน แยกประเด็นข้อมูลดังต่อไปนี้

1) สภาพปัญหาข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรคทางกฎหมายของการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย

ดังนั้น เอกสารที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบข้างต้น จึงแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กฎหมายไทยเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

กฎหมายที่กำหนดสถานะขององค์กรของรัฐและอำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน

- กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กฎหมายเพื่อการจัดตั้งกำหนดสาระสำคัญ อำนาจหน้าที่และรายละเอียดของผู้ตรวจการแผ่นดิน

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ.2542

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2552
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2560

2) กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่

- รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรสวีเดน ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน (The Instrument of Government ค.ศ.1809 (พ.ศ.2352), พระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐสภา (The Riksdag Act ค.ศ.2014 (พ.ศ.2557)), พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน (The Act with Instruction for the Parliamentary Ombudsman ค.ศ.1953 (พ.ศ.2496))

- กฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของสหราชอาณาจักร

- รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรเดนมาร์ก (Denmark Constitutional Monarchy ค.ศ.1953 (พ.ศ.2496)) พระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐสภา (Folketingets Ombudsmand ค.ศ.1953 (พ.ศ.2496)) พระราชบัญญัติว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (The Ombudsman Act ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539))

- กฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์
- กฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของสหรัฐอเมริกา
- กฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

เอกสารอื่น ๆ

เอกสารอื่น ๆ ได้แก่ รายงานวิจัย ตำรา เอกสารรายงานการประชุมสัมมนา วิทยานิพนธ์ และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการศึกษา และยกร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาารูปแบบผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดเป็นผู้ใช้กฎหมาย เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ หรือมีอำนาจตัดสินใจ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีรูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการสัมภาษณ์ แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

การติดต่อโดยหนังสือมาจากหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต และโทรศัพท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์เชิงลึก และนัดหมายวัน เวลาในการสัมภาษณ์ และการยืนยันการให้สัมภาษณ์

การจัดทำประเด็นสัมภาษณ์ เป็นการเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าโดยการกำหนดประเด็นเพื่อให้ได้คำตอบที่จะเป็นข้อมูลนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอา ทฤษฎี และหลักการ รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศ และ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งข้อมูลอื่นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลที่ได้จากวิธีวิทยาการวิจัยอื่นตามที่กำหนดไว้ คือ ข้อมูลจากการมีส่วนร่วมออกแบบ,ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)

เมื่อได้คำตอบจากการวิจัยและนำไปสู่การรับฟังความคิดเห็นแล้วข้อคิดเห็นจากการวิพากษ์จะนำไปวิเคราะห์กฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาารูปแบบผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปรับปรุงแก้ไขคำตอบของการวิจัย

2. ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย

-ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะว่าเป็นผู้นำองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่ต้องใช้กฎหมาย

-ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะว่าเป็นผู้ใช้กฎหมาย

-เลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะว่าเป็นผู้ใช้กฎหมาย

-เจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะว่าเป็นผู้ใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ

- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้แทน จำนวน 2 ท่าน เพราะจะต้องพิจารณาเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งให้พิจารณาตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้

- ผู้อำนวยการกองกฎหมายสำนักคดี 5 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะว่าเป็นผู้ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

- ตุลาการศาลปกครองหรือผู้แทน จำนวน 1 ท่าน เพราะจะต้องพิจารณาเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งให้พิจารณาตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้

- นักวิชาการด้านกฎหมายมหาชน จำนวน 1 ท่าน เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายมหาชน

3. ประเด็นสัมพันธเชิงลึก

1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินมีอะไรบ้าง

2) สภาพการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบผู้ตรวจการแผ่นดิน

3) ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีอย่างไร

4) กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินมีอะไรบ้าง

5) กฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

6) อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

7) รูปแบบองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

8) รูปแบบโครงสร้างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

9) ความจำเป็นที่จะต้องมีองค์กรตรวจสอบอำนาจรัฐที่เหมาะสมกับบริบทการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเป็นอย่างไร

10) ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

1.3 การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)

การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ในบริบทของการวิจัยทางกฎหมายคือการที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับกฎหมายฉบับนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมายที่เห็นว่าควรจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายซึ่งทางการวิจัยหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยที่ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเอาคำตอบจากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยนี้ไปวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่

ได้ จากการวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ สำหรับการจัดทำกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่เหมาะสมต่อการบังคับใช้ ทั้งนี้เพราะกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้และการปฏิบัติตามเพราะกฎหมายมักมุ่งเน้นไปที่การบังคับและมีบทกำหนดโทษที่จะทำให้อาจมีการยอมปฏิบัติตามเพราะกลัวการถูกลงโทษจึงส่งผลให้มีการพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายเป็นประโยชน์ในแง่ของการตีความ กฎหมายที่ดีจึงควรที่จะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถใช้บังคับได้จริง (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560, หน้า 111) ด้วยเหตุนี้ การวิจัยฉบับนี้จึงนำเอาวิธีการมีส่วนร่วมออกแบบ - ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) มาใช้ในการวิจัยการจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง เป็นกลุ่มประชากรที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการบังคับใช้กฎหมายดังนี้

(1) ประชากร จำนวน 16 คน

(2) ตัวแทนจากประชากรซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 16 คน กลุ่มประชากรดังกล่าวจะร่วมกันออกแบบสาระสำคัญของที่เห็นว่าสมควรที่จะบัญญัติเป็นกฎหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อที่จะให้ประชากรแต่ละกลุ่มร่วมออกแบบคือ สาระสำคัญของกฎหมายตามโครงสร้างของกฎหมายที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นจากข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังนี้ ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ด้วยการกำหนดประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน และมีหนังสือเชิญประชากรให้เข้ามีส่วนร่วมออกแบบ สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกแบบประกอบด้วย กระดาษสำหรับเขียนคำตอบเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มทุกกลุ่ม ปากกาสำหรับเขียนคำตอบ การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงเช้า เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม ช่วงบ่าย เป็นประชากรกลุ่มผสม 4 กลุ่ม ทั้ง 2 ช่วงแม้กลุ่มประชากรจะแตกต่างกันแต่ก็ใช้ประเด็นหรือหัวข้อที่จะให้ออกแบบเดียวกัน การดำเนินการทั้ง 2 ช่วงเวลา ดังกล่าวจะมีการเลือกประธานกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่นำเสนอคำตอบของกลุ่มตนต่อที่ประชุม โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดประเด็นที่เป็นหัวข้อสำหรับให้กลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ร่วมออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด

1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

(1) ยื่นเรื่องเกี่ยวกับ กฎ คำสั่งทางปกครอง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ต่อศาลปกครองสูงสุด ติดตามผล

(2) นำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาใช้ก่อนมีคำวินิจฉัย ติดตามการนำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวฯ มาใช้ก่อนมีคำวินิจฉัย

(3) อำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในกรณีที่ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ติดตามการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการฯ

(4) กำหนดกรอบระยะเวลาให้ ครม. สั่งการให้หน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติตามคำวินิจฉัย ติดตามกำหนดระยะเวลาที่ ครม. ต้องสั่งการให้หน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

(5) ในคดีอาญาที่มีคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนแฝงอยู่ในคดีอาญาที่ได้ยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหยิบยกประเด็นสิทธิละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมาฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยไม่ถือว่าเป็นการฟ้องซ้ำ ติดตามการพิจารณาคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนของศาลรัฐธรรมนูญ

(6) ให้มีอำนาจสอบสวนเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะและบริการสาธารณะ ติดตามการสอบสวนเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะและบริการสาธารณะ

(7) การเพิ่มสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจังหวัดหรือภาค

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดประเด็นที่เป็นหัวข้อสำหรับให้กลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ร่วมออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มประชากรเฉพาะ 4 กลุ่มในชุดแรก แยกกันดำเนินการร่วมออกแบบ ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายร่วมกัน พร้อมหาข้อยุติของคำตอบของกลุ่มในแต่ละประเด็นที่กำหนดไว้โดยมีผู้วิจัยอยู่ประจำแต่ละกลุ่ม ที่น่าจะอำนวยความสะดวกในการจดเนื้อความที่ได้จากการออกแบบของแต่ละกลุ่ม เป็นคำตอบจากการตกลงร่วมกันภายในกลุ่มนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มประชากรเฉพาะ นำเสนอรูปแบบที่จัดทำขึ้นมาแล้ว ต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังและรับรู้รูปแบบของกลุ่มตน การดำเนินการขั้นตอนที่ 1 - 3 จะใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 3 ชั่วโมง ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงเวลาเช้า

ขั้นตอนที่ 4 จัดกลุ่มประชากรใหม่อีกครั้งเป็นกลุ่มประชากรผสมที่มาจากตัวแทนของประชากรกลุ่มเฉพาะมารวมเป็นกลุ่มใหม่ได้ 4 กลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 - 3 ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาเท่ากับขั้นตอนที่ 1 - 3 คือประมาณ 3 ชั่วโมง ดังนั้น การดำเนินการจึงเป็นช่วงบ่ายในวันเดียวกันเพื่อจะได้ความต่อเนื่องของความคิด เมื่อได้คำตอบของรูปแบบมาแล้วผู้แทนกลุ่มจะนำเสนอแบบที่ร่วมกันจัดทำโดยเสนอต่อที่ประชุมเช่นเดียวกับการดำเนินการในช่วงเช้า โดยคำตอบที่ได้จากกลุ่มประชากรชุดที่ 1 และชุดที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะนำไป วิเคราะห์เปรียบเทียบและเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป

1.4 พื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. การรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เป็นการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจงทั้งหมดนั้น การวิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดทำเป็นร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน

3. วิธีการจัดทำร่างกฎหมาย

การจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามการศึกษาครั้งนี้มีเทคนิคและวิธีการวิเคราะห์จัดทำข้อบัญญัติที่ผู้ทำการร่างข้อบัญญัติและผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเนื้อหาของข้อบัญญัติก่อนประกาศใช้บังคับจะต้องเข้าใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายที่มีเนื้อหาสอดคล้องทั้งหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์เป็นลำดับ ดังนี้

- 1) ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ที่มาจากการสรรหา และคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - 2) ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - 3) ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบของผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - 4) ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - 5) ขั้นตอนที่ 5 กฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - 6) ขั้นตอนที่ 6 การยกร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาผู้ตรวจการแผ่นดิน
- รายละเอียดปรากฏตามข้อวิเคราะห์และขั้นตอนในบทที่ 5

4. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เมื่อการวิจัยได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและได้ร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้กฎหมายต้นแบบที่จัดทำขึ้นนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้นั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้วิพากษ์ผลการวิจัยและร่างกฎหมายต้นแบบ โดยมีประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิพากษ์จำนวน 50 คน

ผลของการวิพากษ์ได้ข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต้นแบบจนกระทั่งได้ตัวต้นแบบของกฎหมายเพื่อพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

การจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นภายหลังจากที่ผู้วิจัยจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อการบริหารจัดการจึงเป็นการทดสอบและรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไปใช้ในการจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบที่มีความสมบูรณ์ที่จะนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้ต่อไป